

L. I. Fetescu, V. V. Chiosea

LIMBA MOLDOVENEASCĂ

**Manual pentru clasa a 7-a
a instituțiilor de învățământ general din Ucraina
cu limba moldovenească de predare**

**Рекомендовано
Міністерством освіти і науки України**

Одеса
Друкарня «Апрель»
2014

Dragi elevi!

Aveți în față noul dumneavoastră prieten, manualul de *Limba Moldovenească*, cu care veți călători în lumea miraculoasă a cuvântului scris și citit. Împreună veți pătrunde în tainele lucrurilor ce vă înconjoară, veți învăța să comunicați frumos, să povestiți, să creați.

Fiți-i prieteni adevărați, întrebați-l, ascultați-i sfaturile, răspundeți-i.

Manualul te așteaptă să-ți spună tot ce știe, să-ți devină cel mai bun prieten.

Sperăm că acest manual vă va ajuta să fiți demni, deștepți, ingenioși, generoși și plini de dragoste, corecți și amabili cu cei ce vă înconjoară!

Mult succes!

Autorii

CUPRINS

INTRODUCERE	7
Limba Moldovenească în familia altor limbi.....	7
REPETAREA MATERIEI STUDIATE	11
Stilul publicistic.....	18
MORFOLOGIA. ORTOGRAFIA.	
NUMERALUL	21
Numeralul cardinal.....	21
Funcțiile sintactice ale numeralelor cardinale.....	26
Declinarea și analiza morfologică/sintactică a lor.....	26
Numeralul ordinal.....	36
Funcțiile sintactice ale numeralelor ordinale.....	42
Declinarea și analiza morfologică/sintactică a lor.....	42
Numeralul nehotărît.....	49
Numeralul adverbial.....	57
Numeralul colectiv.....	64
Declinarea și funcțiile sintactice ale numeralelor colective.....	66
Numeralul distributiv.....	71
Numeralul multiplicativ.....	74
Funcțiile sintactice ale numeralelor multiplicative.....	75
Numeralul fracționar.....	78
Ne pregătim pentru atestare tematică.....	83
Autoevaluare	86
VERBUL	92
Verbe tranzitive și intransitive.....	92
Verbe predicative și nepredicative.....	94
Verbe auxiliare.....	94
Diatezele verbului.....	98
ADVERBUL	105
Clasificarea adverbelor.....	106

Gradele de comparație ale adverbelor.....	121
Formarea adverbelor.....	133
Ne pregătim pentru atestare tematică.....	154
Autoevaluare	158
PRONUMELE	161
Pronumele de accentuare.....	162
Pronumele interogativ.....	171
Pronumele relativ.....	178
Pronumele nehotărît.....	185
Pronumelenegativ.....	191
Ne pregătim pentru atestare tematică.....	197
Autoevaluare	200
PREPOZIȚIA	207
Clasificarea prepozițiilor după structură.....	208
Regimul cazual.....	214
Raporturile exprimate de prepoziții.....	219
Ne pregătim pentru atestare tematică.....	225
CONJUNCȚIA	230
Conjunția – parte de vorbire auxiliară.....	230
Clasificarea funcțională a conjuncțiilor.....	236
Ne pregătim pentru atestare tematică.....	242
INERJECȚIA	246
Interjecția – parte de vorbire.....	246
Funcțiile sintactice ale unor interjecții.....	251
Punctuația și ortografia interjecțiilor.....	251
Ne pregătim pentru atestare tematică.....	257
Autoevaluare	260
Repetare la sfârșit de an	263
Autoevaluare finală	265
Răspunsuri.....	268
Anexă.....	269

SEMNE CONVENȚIONALE

- ?! – exerciții cu tematică socioculturală;
- 😊 – exerciții referitoare la compartimentul „Comunicarea”;
- 👉 – exerciții instructiv-educativ-distractive;
- 😞 – exerciții-audiere (instructive);
- 😊 – exerciții-discuții-sfaturi;
- 👉 – exerciții instructive;
- 🏠 – temă pentru acasă;
- 🤪 – sarcină pentru cei curioși;
- 🔬 – cercetați, observați.

INTRODUCERE

?! 1. Limba Moldovenească în familia altor limbi

Limba Moldovenească este limba maternă a poporului moldovenesc. Ea este o limbă romanică.

Limbile romanice se împart în două grupe: răsăritene și apusene. Limba Moldovenească face parte din grupa limbilor răsăritene.

Limba noastră maternă are mai multe surori: franceza, italiana, spaniola, portugheza, catalana ș.a.

Formînd un grup înrudit, limbile romanice intră în familia limbilor indo-europene, din care fac parte și limbile popoarelor baltice, lumbile germanice și limbile unor popoare orientale.

În Limba Moldovenească poți descoperi splendoarea spaniolei și vioiciunea francezei, tăria germanei și grația italienei.

Mulți artiști ai cuvîntului, precum și însuși poporul moldovenesc, au desăvîrșit cu mult limba noastră, dîndu-i o excepțională forță și expresivitate.

Limba Moldovenească crește, se dezvoltă și înflorește în marea familie unică frățească – familia limbilor lumii.

Vorba lui P. Tîcina:

«Urăsc în viață cu ardoare
Tot ce e putred și rutină.
Eu văd buchetul de popoare
În unitatea lor deplină.

Unirea asta-i ca un munte
Sortit lumină-n pisc să
poarte.

Și-n orice colțișor pătrunde
Ecolul ei fără de moarte.»

✓ Numiți izvoarele – documente din care ați aflat că Limba Moldovenească este una din limbile de circulație de pe glob (manualul *Limba Moldovenească* pentru clasa a 5-a v-a familiarizat cu două dintre aceste izvoare).

✓ Este necesar și corect să-l impunem pe cel ce ne pășește pragul casei să ni se adreseze și să vorbească doar în limba noastră maternă?

✓ În ce constă frumusețea și boțăția limbii noastre?

☺ ✓ Răspundeți desfășurat la întrebarea: „Ce pot face eu ca limba mea să prospere?”

👉 **2.** Continuați șirul sinonimelor, asocierilor:

grai – *voce, limbă* . . . ;

dor – *alean, dorință* . . . ;

✓ Completați:

dor de: *părinți, bunici* . . . .

🏠 **3.** Citiți și explicați (5-6 enunțuri) sensul proverbelor:

1) Limba îndulcește, limba amărăște. 2) Limba oase n-are, dar unde ajunge – doare. 3) Cuvîntul întîi să-l ciopești, apoi să-l rostești.

✓ Ce gînd comun se desprinde din conținutul acestor proverbe?

☞ **4.** Citiți, meditați, apoi argumentați-vă gândurile în legătură cu cele ce urmează.

Limba este neam, glasul mamei, comoară, istorie, tezaur, piatră rară, pasăre rară.

Trăiască, crească, înflorească!

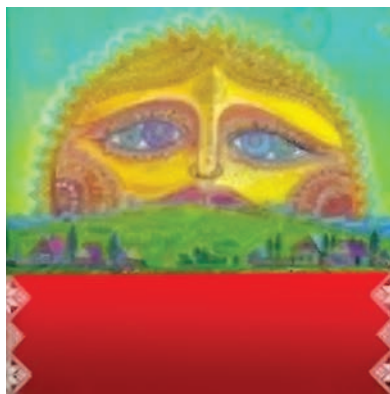
✓ De ce *pasăre rară*?

✓ În ce constă veșnicia limbii?

N 1-4 5. Activitate în grup. Ce este limba pentru fiecare dintre noi?

Pentru mine limba este – tot ce e mai dulce și mai bun, este cea mai bogată și mai frumoasă, este cer cu soare, . . . , . . . , . . . (*continuați*).

☺ **6.** Citiți fragmentul. Alegeți o idee și dezvoltați-o într-un text de jumătate de pagină. Subliniați în text adjectivele.

Limba maternă e cea mai binecuvîntată carte a vieții. Ea exprimă fondul de legătură cu noțiunea de mamă, de patrie, deschide, ca o lumină reală și unică, toate zările cunoașterii; te înveți a gândi și a comunica cu oamenii. Cine a pierdut sau a pîngărit acest fond al Limbii materne rămîne repetent pe viață: gîndește încîlcit, se bîlbîie cînd vrea să-și exprime trăirea proprie.

(A. Lupan)

☺ **7.** Descrieți, oral, o seară de toamnă, utilizînd patru fraze alcătuite din propoziții independente.

REPETAREA MATERIEI STUDIATE

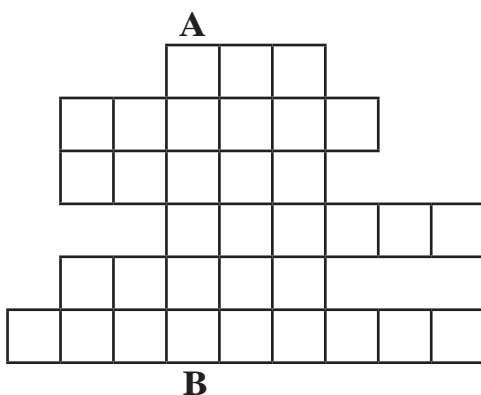
8. Dragi elevi! Cîteva clipe în urmă în ograda școlii era înviore mare, căci fiecare din dumneavoastră avea de povestit ceva interesant. Dar ... sunetul zglobiu al clopoșelului a curmat firul amintirilor și iată-vă din nou în clasă. Sînteți elevi în clasa a 7-a!

Anul școlar începe cu cel mai bogat anotimp al anului și, credem, nu în zadar. Asemeni acestui anotimp, să vă fie anul bogat în cunoștințe, bucurii și satisfacții!

Despre ce anotimp e vorba? Deși răspunsul nu se lasă mult așteptat, rezolvați totuși careul ce urmează. Pe verticala **AB** veți obține denumirea anotimpului ce urmează după vacanța cea mare.

1. Instrument de scris.
2. Clădire în care învață elevii.
3. Sală pentru lecții.
4. Carte din care învățați la școală.
5. Obiect în care păstrați instrumentele de scris.
6. Cel ce vă învață, vă îndrumază (în clasele primare.)

A fost greu să rezolvați careul? Atunci într-un ceas bun și să mergem înainte! Pentru început, înfăptuiți următoarele sarcini:

N 1 ✓ Ce parte de vorbire alcătuiesc cuvintele-răspunsuri, obținute prin rezolvarea careului?

N 2 ✓ Alcătuiți cuvinte noi, prin derivare, de la: *școală, clasă, învățător*.

N 3 ✓ Aflați sinonimul cuvântului *toc* (apelați la *Dicționarul de sinonime*), apoi alcătuiți, cu fiecare sinonim, enunțuri.

N 4 ✓ Faceți o comunicare orală despre partea de vorbire *Substantivul*. (Folosiți cunoștințele acumulate în clasele 1-6).

Amintiți-vă!

- Morfologic, părțile de vorbire se grupează în **flexibile** și . . . .
- Părțile de vorbire **flexibile** sînt: *substantivul, . . . , . . . , . . . , . . .*
- **Neflexibile** sînt: *adverbul, . . . , . . . , . . .*
- **Procedee de formare** a cuvintelor sînt *derivarea, . . . , . . . , . . .*

Primele exerciții v-au încadrat deja în munca ce va dura un întreg an școlar, de aceea vă urăm succese mari la învățătură, stimați elevi!

9. Citiți expresiv, cu luare-aminte versurile. Intitulați poezia și motivați-vă alegerea.

Trăiește-ți clipa în picioare,
Cum bradul și-o trăiește,
Ca râul cel de munte – aleargă
Și zboară vulturește.

Cu grijă fii pe drum, căci răul
Își schimbă fața-ntruna,

De gît cînd nu te poate strînge,
Mieros îți strînge mîna.

Tu cu urechile ascultă,
Cu ochii vezi întruna
Și taci, cînd trebuie, cu gura,
Dar nerăbdînd minciuna.

Să nu uiți: cinstea nu se vinde
Ca la bazar leguma,
Și pentru dor nu bate palma,
N-o bate pentru mama.

(G. Vieru)

N 1 Determinați numărul propozițiilor în primele patru versuri.
Explicați cum le-ați aflat.

N 2 ✓ Identificați subiectele și felul lor în versurile 9,10.

N 3 ✓ Motivați plasarea virgulei în versurile 15, 16.

N 4 ✓ Analizați sintactic primul vers.

😊 ✓ **Activitate în grup.** Împărțiți clasa în patru echipe. Fiecare echipă comentează (7-8 enunțuri) strofa care corespunde numărului său de rînd: echipa I comentează strofa I, echipa a II-a strofa a doua ș. a. m. d.

😊 **10.** Descrieți interiorul sălii de clasă, în care vă aflați acum; folosiți adjective cu sens propriu/figurat, apoi analizați, după algoritmul cunoscut din clasele anterioare, două adjective.

11. Citiți expresiv textul, apoi îndepliniți următoarele sarcini:

N 1 ✓ identificați adjectivul și determinați la ce grad de comparație se află;

N 2 ✓ selectați, pe două coloane, substantivele articulate hotărît și nehotărît;

N 3 ✓ arătați, oral, persoana și numărul pronumelor personale identificate;

N 4 ✓ determinați modul și timpul verbelor pe care le veți descoperi.

Așa-s oamenii celebri

Odată, pe când călătorea în tren, Einștein a scăpat ochelarii jos. S-a aplecat să-i caute, dar ia-i de unde nu-s.

O fetiță, care ședea alături de el, găsi ochelarii sub banchetă și i-i întinse zîmbind.

– Îți mulțumesc, ești o fetiță foarte cuminte și foarte amabilă, făcu savantul. Cum te cheamă?

– Clara, tată ... Clara Einștein.

✓ Explicați scrierea ortogramelor dificile.

12. Proverbe «rătăcite»

A fost odată să se întîmple un lucru curios și amuzant. Într-o bună zi, proverbele, «lăsate» de capul lor, au luat-o razna și s-au rătăcit, hotărînd să vă pună la încercare. Ce-a ieșit din toată treaba asta, veți citi mai jos. Nu vă rămîne decît să le ajutați proverbelor să se întoarcă la vorba veche înțeleaptă. E o probă de încercare pe puterile dumneavoastră.

1. Cine dă cu o mîină ... înghite noduri.
2. Cel flămînd ... flămînzește iar.
3. Cine vara n-are minte ... să n-o piardă.
4. Unul trage ponoasele ... și altul mîncîcă.
5. Schimbarea domnilor ... sănătatea oilor.
6. Cine n-are ... ia cu amîndouă.
7. Cine-i bucătar ... se visează mîncînd.
8. Cine vara are vreme ... iarna nu gustă plăcinte.
9. Unul macină ... și altul trage foloasele.
10. Moartea lupului ... bucuria nebunilor.

☺ ✓ **Activitate în grup.** Împărțiți clasa în două echipe. Echipa I determină numărul propozițiilor în primele cinci proverbe, echipa a II-a – din următoarele cinci proverbe, apoi fiecare echipă comentează, în câteva propoziții, «povața» unui proverb (la alegere).

13. «Descifrați» pozna. Transcrieți, în caiete, varianta corectă a textului, apoi:

- ✓ desenați schema unei fraze ce conține 3 propoziții;
- ✓ determinați felul propozițiilor în frază (dependente/ independente; principale/ subordonate);
- ✓ este o frază joncțională sau nejoncțională?
- ✓ explicați punctuația în frază (dacă a fost folosită).

Am poznit o făcută

1. Într-o zi am căprît prăpăditele. 2. M-am cărărit pe-o dusă și am pădurit într-o ajunsă. 3. Acolo am bordeit o văzută. 4. M-am bordeit la dusă. 5. La bordei m-am ferestruit pe uitată și am bordeit în văzută cum trei fete plăcinteau făcute.

Văzutele m-au fetit și m-au bordeit în chemată. În bordei m-au scăunit pe-o pusă. Am plăcintit o mîncată și nu mi-am pîntecit săturatul. Am mai plăcintit o mîncată și săturatul tot nu mi-am pîntecit. Atunci m-am cotruțit pe lîngă pusă și am plăcintit o furată. Am sînit-o-n pusă și mi-am pielit fripta. M-au văzut fetițele și m-au plăcintit peste pălită de m-au dințit dîrdîfitele. Neputînd uși pe nimerită, am ferestruit stricata și am poznit o făcută.

- ✓ Ce e aceea pozna?
- ✓ Cum se numește omul care se ține de pozne?
- ✓ Cunoașteți vreo pozna? Relatați-o.

Amintiți-vă!

- Fraza este o comunicare alcătuită din ... .
- Propoziția independentă este cea cu înțeles ...
- Propoziția al cărei înțeles depinde de propoziția principală (regentă) se numește ...
- Fraza, componentele căreia se introduc cu ajutorul jonctivelor, se numește ...
- Fraza nejoncțională este cea în care legătura dintre propoziții se realizează ...

14. Citiți cu atenție textul. Identificați părțile de vorbire studiate. Oral, relațați despre ceea ce indică fiecare din ele.

Știți sau ați auzit vreodată de heraldică, știința care se ocupă cu studiul blazoanelor? Această știință a luat naștere în antichitate.

Cred că vă puneți întrebarea: „Ce doreau să-și exprime familiile, orașele, statele cu ajutorul blazoanelor?” Răspunsul e unul singur: „Bineînțeles, ceea ce constituia, pentru dînșii, principalul, ceea ce era mai important!”

Prin intermediul blazoanelor, oamenii doreau să povestească despre originea neamului, despre măreția, valoarea și forța statului. Semnele convenționale vorbeau despre vis și cinste, despre curajul orașenilor, despre ocupațiile lor.

VOCABULAR

- blazon** – stemă, emblemă.
stemă – semn convențional distinctiv, caracteristic și simbolic, al unei dinastii, ale unei țări, al unui oraș.

✓ Subliniați părțile omogene oral, arătați partea de vorbire prin care sînt ele exprimate.

✓ Relatați, în scris, (5-6 propoziții) ce știți despre stema Ucrainei;

STILURILE LIMBII.

STILUL PUBLICISTIC

Repere teoretice

- Cele patru stiluri funcționale ale limbii sînt:
  - artistic (beletristic);
  - științific;
  - oficial-administrativ;
  - publicistic.
- Stilul publicistic este stilul textelor axate pe cunoașterea vieții publice și comunicarea în masă.
- Stilul publicistic se caracterizează prin interferența tuturor stilurilor. Textele ce țin de acest stil sînt: *articolul, reportajul, interviul, schița, pamfletul, foiletonul, anunțul.*

N 1-4 **15.** Constatați sensurile proprii și figurate ale cuvintelor de mai jos și ilustrați-le în contexte adecvate.

Ingenuu, candid, nociv, teluric.

✓ Care este antonimul cuvîntului *nociv*?

Nota bene!

- Prin textele din stilul publicistic, intră în uz majoritatea cuvintelor și a expresiilor noi.

  16. Citiți și examinați afișul publicitar. Deduceți din conținutul lui: care este intenția autorului, cui i se adresează, ce mesaj transmite și ce decizie veți lua după examinarea lui.

Fiți amabili și citiți cu atenție!

Bicicleta «Sport» este ușoară, frumoasă ca o Zână din poveste. Noul desing al bicicletei este modern și atrăgător. Dacă o compari cu modelul anterior, observi că ghidonul a rămas neschimbat. Vitezele bicicletei sînt ușor de manevrat.

Cauciucurile moderne permit o trecere ușoară a terenurilor împînzite de gropi. Semnalizatoarele sînt din plastic rezistent. Trusa de scule este foarte mică, iar portbagajul foarte comod.

Procurați această bicicletă, căci e un mijloc de transport nu numai comod, dar și unul nepoluant. Plimbările cu «Sport», la aer liber, încîntă, asigură sănătate.

 17. Explicați, cu ajutorul *Dicționarului explicativ*, sensul cuvintelor; încadrați-le în enunțuri:

reclamă, a reclama, publicitate.

N 3-4 ☺ **18.** Ați intrat într-un magazin unde sînt puse în vînzare diverse produse de papetărie. Alcătuiți un moment publicitar, adresat tuturor care vor cumpăra aceste produse, folosind substantivele de mai jos.

Obiecte de papetărie: caiete, creioane, penițe, hîrtie etc.

N 1-2 ☺ 19. Străzile, magazinele sînt împînzite cu afișe, panouri publicitare. Amintiți-vă ce conține unul din ele.

✓ Iată conținutul unui text al panoului publicitar: „Mai puține vorbe, mai multă treabă!” Descrieți imaginea care ar putea însoți acest text.

N 1-4 ☺ 20. Ascultați comentariul unui meci sportiv, prezentat de televiziunea națională. Notați cîteva expresii, și termeni, ce țin de domeniul sportului, pe care i-a folosit comentatorul sportiv, apoi încadrați cele notate în 5 enunțuri.

Nota bene!

- **Reportajul** redă istorisirile martorului ocular sau a participantului la eveniment.
- **Reportajul** își atinge scopul atunci cînd cititorul/ascultătorul, intuitiv, își imaginează întîmplarea, devenind parcă un activ participant al evenimentului descris.

N 3-4 ☺ 21. Sînteți comentator. Realizați un reportaj sportiv.

Comentați, prezentați un meci de fotbal sau unul de baschet, ori o altă competiție sportivă. Folosiți și cîteva din cuvintele, expresiile: *opoziția adversarului; poarta selecționatei; tempou lent, vioi; a plonja; adversar; atacant; situație de gol; careu; penalti; a pasa lateral.*

MORFOLOGIA. ORTOGRAFIA.

NUMERALUL

Iată-ne ajunși, dragi elevi, la *Numeral*, clasa de cuvinte ce face parte din vocabularul fundamental al limbii moldovenești. La finele studierii capitolului *Numeralul* trebuie să cunoașteți indicii morfologici ai numeralului, categoriile lui, funcțiile sintactice pe care le îndeplinesc numeralele și regulile de ortografie a lor; să le recunoașteți în texte, să le utilizați în comunicare.

Repere teoretice

- Numeralul este partea de vorbire flexibilă, care exprimă un număr, o cantitate de obiecte sau ordinea lor prin numărare: *șapte, cîte șapte, a șaptea*.
- Numeralul se clasifică astfel:

NUMERALUL CARDINAL

Repere teoretice

- Numeralul care exprimă o cantitate exactă de obiecte (*cinci cărți*) sau un număr abstract (*doi și cu doi fac patru*) se numește cardinal.

Numeralul cardinal răspunde la întrebările: *cîți? cîte?*

- După structură, numeralele cardinale se împart în:
  - a) simple, alcătuite dintr-o singură rădăcină (de la *unu, una* pînă la *zece*; de asemenea, *sută, mie, milion, bilion, trilion...*);
  - b) compuse, alcătuite din două sau mai multe rădăcini (de la *unsprezece* la infinit).

Exersați!

22. 📖 Citiți enunțurile. Identificați numeralele cardinale. Ce exprimă ele: cantitatea obiectelor sau un număr abstract.

1. Mulțimea caută lung spre sat la cele două buburuze.

(I. Druță)

2. Unu-n mâini, altu-n picioare, uriași fiind de boi, au putere pe atîta, cît le trebuie la doi. (M. Eminescu) 3. Marea victorie este o consecință logică a celor patru ani de lupte duse împotriva fascismului. 4. Noul meu prieten, cavaler a două ordine „Slava”, îmi întinse mîna. (B. Istru)

VOCABULAR

boi, -iuri – statură, înfățișare.

consecință – urmare, rezultat.

😊 **23.** Interviewați-vă prietenul. Aflați cîte opere artistice, cîte enciclopedii și cîte dicționare conține biblioteca lui. Înregistrați interviul rezumativ. Folosiți numerale cardinale.

 24. Citiți textul. Selectați numerele cardinale.

Vestitul împărat roman Iulius Cezar a introdus modificări în calendarul egiptean. Potrivit calendarului iulian, unele luni conțineau 30 de zile, altele 31, iar luna februarie avea numai 28. La un calcul mai minuțios, s-a constatat că anul cuprinde nu 365 de zile și 6 ore, ci 365 de zile și 5 ore, 48 de minute și 46 de secunde.

✓ Ce știți despre calendarul grigorian? Consultați enciclopedia „Vreau să știu” (vol. 2) și aflați când a trecut țara noastră la noul calendar.

 25. Citiți informația „Pic cu pic”. Expuneți conținutul păstrînd și numerele cardinale pe care le-ați întîlnit în text.

Pic cu pic!

- Baștina calendarului nostru este Egiptul Antic. Cele 365 de zile și nopți, de la o apariție a stelei Sotis (Sirius) pînă la cealaltă, egiptenii le-au împărțit în 12 intervale a cîte 30 de zile fiecare, iar restul de 5 zile l-au lăsat la sfîrșitul anului ca un „adaus”.

 26. Formați numere compuse: două – din două rădăcini, două – din trei rădăcini și două – din patru rădăcini.

Nota bene!

- Se scriu într-un cuvânt numerele de la *unsprezece* pînă la *nouăsprezece* inclusiv și cele care exprimă numărul zecilor: *douăzeci*, *nouăzeci*; restul numeralelor se scriu separat: *o sută patruzeci*, *două mii cinci sute treizeci*.
- Dacă numeralul ce arată cantitatea miilor, milioanei, miliardelor este 20 sau mai mare, pronunțăm și scriem prepoziția **de**: *cincizeci de miliarde*, *treizeci de mii*.
- Prepoziția **de** se utilizează și între numerele de la 20 în sus și substantivele ce le însoțesc: *douăzeci și patru de copii*, *o sută treizeci și doi de copaci*.
- Dacă numeralul scris cu cifre este urmat de unitățile de măsură abreviate, prepoziția **de** nu se utilizează: 30 kg, 40 m, 50 km, 47 %.

 27. Scrieți corect îmbinările *numeral + substantiv*. Oral, construiți, cu trei din ele, propoziții.

Douăzeci și patru (măr), treisprezece (cais), patruzeci și doi (persic), Optzeci (prăsad), nouăzeci și cinci (vișin).

N 1-4 **28. Activitate în grup.** În îmbinările ce urmează, utilizați în scris, unde e necesar, prepoziția **de**:

209 copii, 229 participanți, 314 muncitori, 498 educatori, 4000 medici, 50 000 suporteri, 1402 școlari, 1452 consultanți.

N 1 **29.** Scrieți cu cifre numerele, însoțite fiind de unitățile de măsură abreviate.

Două sute de metri, cincizeci și șapte de kilometri, cinci sute cincizeci de kilograme, șapte sute cincizeci și cinci de hectare, o mie de grame.

N 2 📖 **30.** Modificați cifrele în numeralele cardinale însoțite de unitățile de măsură.

200 kg, 58 mg, 121 km, 128 %, 400 m, 555 ha, 360 m/sec, 2005 g.

N 3 📖 **31.** Traduceți în limba moldovenească. Identificați și citiți propozițiile care conțin numerale cardinale.

1. Уперше квітковий годинник улаштував у своєму рідному місті шведський учений Карл Ліней. Було це роки двісті тому. (За П. Утевською) 2. Тарасові Шевченку встановлено сімсот дванадцять пам'ятників в Україні і сімдесят п'ять за кордоном у двадцяти шести країнах світу.

Зокрема у США – чотири, Франції – три, Росії – п'ять, Молдові – два.

(3 довідника)

N 3 📖 **32.** Citiți enunțurile apoi completați-le.

1. Anul are ... sau ... zile. 2. O oră durează ... de minute. 3. O zi are ... de ore. 4. O minută este egală cu ... de secunde.

N 4 📖 **33.** Identificați numeralele cardinale în următoarele proverbe; formulați mesajul proverbului 3.

1. O zi de primăvară hrănește un an.
2. Un măr putred strică toate merele sănătoase.
3. Sînt cinci degete la o mînă și nu seamănă unul cu altul.
4. O oră de dimineață face cît trei de după-amiază.

N 4 **34.** Traduceți în limba ucraineană numeralele ordinale. Observați din câte rădăcini sînt alcătuite numeralele compuse din aceste două limbi.

Cincisprezece, douăzeci și șapte, cinci mii, nouăzeci și nouă, două mii opt.

N 3 **35.** Numeralesle cardinale sînt frecvente în expresii frazeologice. Explicați sensul expresiilor următoare. Includeți-le în trei enunțuri.

1. *în doi timpi și trei mișcări* – ... ;
2. *a avea zece urechi* – ... ;
3. *a fi numărul unu* – ... .

N 1-2 **36.** Scrieți cu litere numeralele aflate în text. Ce fel de numerales sînt: simple sau compuse?

- Cu cît vindeți ouăle, bunicuță?
- Cu 30 de copeici bucata, iar pe cele sparte – cu 25 de copeici.
- Bine, spargeți-mi și mie zece ouă.

Nota bene! • *Numeralele cardinale pot avea în propoziții:*
– *valoare substantivală (Doi citesc.);*
– *valoare adjectivală (Doi elevi citesc.).*

FUNCTIILE SINTACTICE ALE NUMERALELOR CARDINALE. DECLINAREA ȘI ANALIZA MORFOLOGICĂ/SIN- TACTICĂ A LOR

Repere teoretice • *Numeralele cu valoare adjectivală îndeplinesc funcția sintactică de atribut.*

Repere teoretice

• *Numeralele cu valoare substantivală au funcțiile sintactice ale substantivelor:*

– **subiect:** *Au venit doi.*

– **nume predicativ:** *Ei erau trei.*

– **complement direct:** *Le văd pe cele două.*

– **complement indirect:** *Am dăruit celor patru câte un stilou.*

– **complement circumstanțial:** *Am venit înaintea celr celor cinci.*

N 1 **37.** Identificați valorile morfologice ale numeralelor cardinale; descifrați oral sensul proverbului № 4.

1. Umblă să scoată două piei de pe o oaie. 2. O mie de fricoși nu fac cât un viteaz. 3. Cine aleargă după doi iepuri nu prinde nici unul. 4. O zi face cât trei când știi s-o întrebuițezi.

N 4 **38.** Comentați sensul fiecărui proverb, precizînd ce exprimă numeralele cardinale.

1. Două mîțe în sac nu încap. 2. Mai bine două păci decît un război. 3. Șapte pe unul nu-l așteaptă. 4. Patru ochi văd mai bine decît doi.

N 2 **39.** Citiți propozițiile. Determinați funcția sintactică a numeralelor cardinale.

1. O sută de greieri într-un câmp par o sută de mii de glasuri.
2. Cele două dansează foarte frumos.
3. Cărțile celor patru erau îngrijite.

N 4 **40.** Construiți câte o propoziție în care să se afle numera-
lele *paisprezece*, *șaisprezece*, *optsprezece* și *nouăsprezece* cu valo-
re adjectivală.

N 1 **41. Activitate în grup.** Răspundeți la întrebările ce ur-
mează, apoi precizați valoarea morfologică a numeralelor cardinale,
identificate în răspunsuri.

1. Cum Vă cheamă?
2. Câți ani aveți?
3. Câte persoane sînteți în familie?
4. Când e ziua de naștere a mamei?
5. Câți ani are tata?

N 2 📖 **42. Activitate în grup.** Construiți două enunțuri în care același numeral cardinal să aibă pe rînd:

- valoare substantivală;
- valoare adjectivală.

N 3 😊 **43. Activitate în grup.** Ce funcție sintactică îndeplinește numeralul cardinal din fragmentul:

Pe-un picior de plai,
Pe-o gură de rai

Iată vin în cale,
Se cobor la vale
Trei turme de miei
Cu trei ciobănei.
Unu-i moldovean,
Unu-i ungurean
Și unu-i vrîncean.

Miorița

✓ Descifrați, fără a recurge la sinonime, sensul cuvîntului **vale**.

N 4 **44. Activitate în grup.** Scrieți în caiete două ghicitori sau trei proverbe/zicători care să conțină numerele cardinale. Precizați funcția lor sintactică.

Repere teoretice

- Numerele cardinale se declină diferit.
- Numerele cardinale de la **doi** la infinit se declină cu ajutorul articolului adjectival: G.D. **celor șapte**.
- Numerele cardinale **zece**, sută, mie se declină ca substantivele feminine **voce**, **ciută**, **glie**, iar **milion**, **miliard** – ca substantivele neutre **stadion**, **stindard**.

 45. Citiți și explicați (trei enunțuri) sensul exemplului № 4. Determinați cazul numeralelor cardinale pe care le veți afla în propozițiile:

1. Mîini o sută de-ai avea/...Cu toate ne-ai mîngîia. (G.Vieru)
2. De ce să fiți voi sclavii milioanei nefaste? (M. Eminescu)
3. Și mii de ani treceau/În tot atîtea clipe. (M. Eminescu)
4. Unde a mers mia, meargă și suta. (Folclor)

 46. Declinați, oral, substantivele *copil*, *copilă* cu articolele nehotărîte **un**, **o** (numai un copil, numai o copilă).

✓ Este vreo deosebire? Deduceți cum se declină numeralele cardinale **un**, **o** cînd însoțesc substantive.

 47. Observați cum se declină numeralele cardinale **unul**, **una** fără a însoți substantivul.

N. A. <i>unul</i>	<i>una</i>
G. D. (a, al, ai, ale) <i>unuia</i>	<i>uneia</i>

✓ Aflați care este funcția sintactică a numeralelor cardinale **un**, **o**, **unul**, **una**.

1. Tac țărani pînă-ncepe unul, /apoi doi, pe urmă trei, / cu urechea la furtună, / cîntul anilor cei grei. (A. Lupan)
2. Dar se duce și toamna și nu mai vezi prin sat nici o ușă descuiată, nici un copil scîncind. (I. Druță)
3. Unde-i unul nu-i putere, unde-s doi puterea crește. (Folclor)
4. Mama te mîngîie, / Soarele lucește, / Soarele e unul, / Mama una este. (G.Vieru)

Nota bene!

● Când numeralul cardinal nu este precedat de articolul adjectival, la c. Gen. apare prepoziția **a**: *soră a doi frați*, iar la c. D. - **la**: *dau biscuiți la trei copii*.

48. Plasați, în locul punctelor, prepozițiile **a** sau **la** pentru numeralele cardinale, în cazurile Gen. și D.

1. Miroase florile-argintii / Și cad, o dulce ploaie, / Pe creștele – ... doi copii / Cu plete lungi, bălaie. (M. Eminescu)

2. De unde dai ... doi, de acolo dai și ... trei. (Folclor)

3. Ruxanda rămase în fragedă vîrstă sub tutoratul ... doi frați mai mari. (C. Negruzzi)

4. Aici se vedea o mumă bătrînă bocind moartea ... trei feciori ai săi. (Gh. Asachi)

✓ Explicați sensul îmbinărilor „florile-argintii”, „dulce ploaie”.

49. Atestați numeralele cardinale și analizați-le după algoritmul:

✓ categoria numeralului;

✓ forma inițială a numeralului (c.N.);

✓ simplu/compus;

✓ formele de gen, număr, caz;

✓ poziție adjectivală/substantivală;

✓ funcție sintactică.

Model de analiză scrisă:

Le-am mulțumit celor trei băieți.

Trei – numer. card., *trei*, *simplu*, *masc.*, *plur.*, *c. D.*, *poz. adj.*, *atribut*.

1. Onache Cărbuș stătea în fața celor șaiszeci de hectare și nu mai putea mișca un picior din loc. (I. Druță) 2. Poftim,

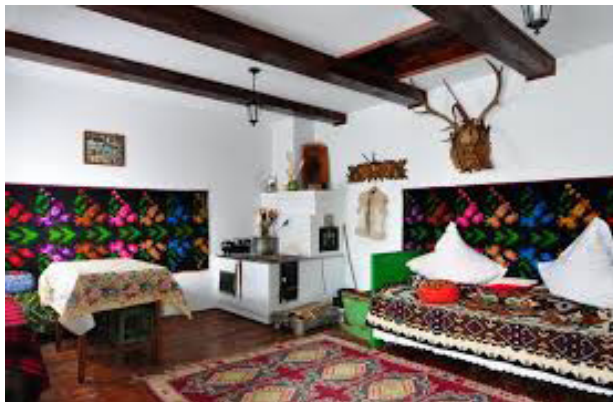
om bun, de-i ospăta împreună cu noi, ziseră cei doi drumeți. (I. Creangă) 3. Acum să ne întoarcem cu mulți ani în urmă și să ne coborâm în țărișoara cea cu șapte împărați. (S. Vangheli) 4. Înserarea albăstrea la ferestre. S-a făcut tăcere un lung răstimp în sfatul celor trei bărbați. (M. Sadoveanu)

N 4 ☺ 50. Activitate în grup. a) Citiți textul. Intitulați-l printr-o formulă selectată din text. Formulați mesajul textului. Textul conține numerele? Numiți-le.

O țară de basm, un țărm de legende, un plai de vis... Așa este numită Moldova de mulți dintre acei care au avut ocazia s-o cunoască. Poporul Moldovei e celebru prin ospitalitatea sa. Fiecare gospodar are în casa lui o cameră numită Casa Mare, prevăzută special pentru oaspeți. Pășește-i pragul și vei nimeri într-o lume a bunătații și a bunei cuviințe, a cântecului și a obiectelor meșteșugărite minuțios de generații, care îți vor bucura inima și ochii.

Fii oaspetele nostru, dragă prietene!

Simte-te ca acasă în inima naturii Moldovei!

✓ ✓ Textul propus vă îmbie să petreceți o vacanță de neuitat în

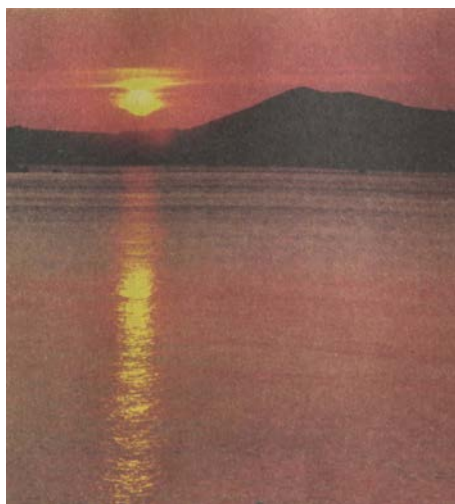

Moldova. Poporul ucrainean de asemeni este ospitalier, harnic și are cu ce se mândri. Alcătuiți un text avînd genericul „Plai natal, gură de rai”, în care cei ce ne vor vizita țara vor descoperi în Ucraina peisaje minunate, păduri seculare, vor afla cununa de popoare ce viețuiesc pașnic sub cerul senin al Patriei noastre.

✓ b) Adresați întrebări de precizare autorului care și-a prezentat textul „Plai natal, gură de rai”. Urmăriți comunicarea interlocutorilor. Intervenți cu noi date, informații culese individual din diferite izvoare, care vor conține numerale cardinale.

N 2 ✓ Priviți atent imaginea, apoi citiți fraza. Considerați că această frază exprimă gîndul principal al imaginii? Analizați fonetic cuvîntul evidențiat.

Luna *strălucește* pe cer, marea liniștită doarme somn dulce.

N 3 ✓ Scrieți cîteva propoziții care ar ilustra tema imaginii. Stabiliți numărul sunetelor în trei cuvinte selectate din propozițiile alcătuite.

N 4 ✓ Citiți textul. Spuneți ce v-a impresionat din cele aflate despre porumbei. Selectați, din text, trei diftongi.

Din viața porumbeilor

Porumbeii sînt păsări blînde. Ei au devenit simbolurile iubirii, al păcii.

Porumbeii sălbatici își fac cuiburile nu departe de casele oamenilor. Ei trăiesc numai cîte doi – soț și soție – și niciodată nu se părăsesc unul pe altul.

Porumbeii își hrănesc puii cu lapte – un lichid asemănător cu laptele condensat. Probabil e o mîncare gustoasă, odată ce cofetarii au numit un fel de bomboane „Lapte de pasăre”, care plac tuturor – de la mic la mare.

N 1-4 51. Expuneți textul. Scrieți cu litere numeralele cardinale întîlnite în text. Analizați morfologic/sintactic un numeral.

Enigmele Terei

Valea Ploilor...Așa a fost numită o vale din bazinul Amudaria, după ce în regiune a plouat de două ori cu vietăți. În august 1963, într-o localitate a plouat cu broscuțe. După doi ani, peste un oraș din aceeași vale, cădeau broscuțe și peștișori.

Într-o dimineață de primăvară a anului 1954, locuitorii unei localități din apropierea orașului Odesa, au rămas uluiți cînd după ploaia ce a căzut noaptea totul „era vopsit” în albastru.

✓ Citiți literatură suplimentară, culegeți informații, apoi povestiți despre alte enigme ale Terei.

Nota bene!

- Numeralele cardinale **un, o** sînt omonime cu articolele nehotărîte **un, o**.

Un, o sînt numerale cînd sînt însoțite de cuvintele numai, măcar, doar, nici, cîte, singur, cînd în propoziție se mai întîlnesc unu-două numerale și cînd răspund la întrebările: *cîți? cîte?* În celelalte situații **un, o** sînt articole nehotărîte.

- Pe lîngă numele unităților de măsură, **un, o** sînt numerale cardinale: *un kilometru, o tonă, un hectar*.

 52. Citiți propozițiile. Identificați cînd **un, o** sînt numeralele cardinale și cînd – articole nehotărîte.

1. Pe lume ai o singură mamă, o singură Patrie ai. (Em. Bucov)

2. Cică era odată un moșneag și o babă. 3. O viață are omul, numai una, / Și s-o trăiești zadarnic e păcat. (L. Deleanu)

4. Pe un deal răsare luna ca o vatră de jăritic. (M. Eminescu)

5. Decît un an cioară, mai bine o zi șoim. (Folclor)

✓ Explicați (cinci enunțuri) de ce avem o singură mamă, o singură Patrie.

N 1-4 **53.** Declinați, în scris, numeralele cardinale însoțite de articolul adjectival:

- N 1 ✓ cei cinci (eroi);
- N 2 ✓ cele douăzeci și două (cărți);
- N 3 ✓ cei o sută treizeci și patru (voinici);
- N 4 ✓ cele două mii patru sute (persoane).

N 1-4 **54.** Scrieți numeralele cardinale cu litere.

anul 2006, pînă la 8 martie, 2256, 50 (băieți), 1000 000 (grivne), 25 000 (cărți), 10 500 (caiete).

N 1-4 **55. Meditați!**

Cineva dintre savanții lumii afirma că nu toți oamenii văd și interpretează aceleași lucruri la fel; totul depinde de ingeniozitatea omului însuși. De exemplu, pentru omul **ordinar** $2 \times 2 = 4$, însă pentru omul **capabil** $2 \times 2 = 5$, pentru omul **talentat** $2 \times 2 = 7$, iar pentru omul **genial** $2 \times 2 = 9$.

✓ Găsiți sinonime pentru *genial*, *talentat*.

✓ Ce a dorit să sublinieze savantul prin diferitele rezultate ale lui 2×2 ?

✓ Pentru dumneavoastră personal, cu cît egalează 2×2 ?

NUMERALUL ORDINAL

Repere teoretice

- Numeralul care exprimă, prin numărare, ordinea sau locul obiectelor se numește **ordinal**.

El răspunde la întrebările: *al cîtelea? a cîta?*

- Numeralul ordinal este format din articolul posesiv **a, al** + numeralul cardinal + flexiunea **-a, -lea**.

- Numeralul ordinal se acordă cu substantivul, pe care-l determină sau îl substituie, în gen: copacul **al doilea**, masa **a treia**.

- Excepție face numeralul **întîi**: *clasa întîi, ziua întîi, partea întîi*.

Exersați!

 56. Citiți numeralele. Completați-le cu substantive, formînd îmbinări:

doi → a dou**a** bancă, al doile**a** aparat;

trei →

patru →

cinci →

opt → . . . . . , al optule**a** . . .

nouă → . . . . .

zece → . . . . .

✓ Rețineți ortografia numeralelor evidențiate.

N 1 **57.** Citiți cuvintele de mai jos. Îmbinați numeralele ordinale din prima coloniță cu substantivele din cea de a doua, apoi alcătuiți enunțuri cu îmbinările obținute.

a treia	satelit
al șaptelea	femeie
al cincilea	absolventă
a noua	sportiv

N 2 **58.** Citiți enunțurile. Identificați numeralele cardinale și cele ordinale. Stabiliți valorile lor morfologice.

1. Asaltul începu. În ziua dintîi doi vînători pieiră. A doua și a treia zi mai căzură cinci și se răniră doi. (C. Negruzzi) 2. Andrieș a-ntins a doua sabie tăioasă, nouă. (Em. Bucov) 3. Cel de-al patrulea este fratele meu mai mare.

✓ Explicați, în cîteva enunțuri, maxima: „Patru ochi văd mai bine decît doi”.

Nota bene! ● Numerele ordinale sînt **primul (prima),** **întîiul (întîia),** **ultimul (ultima),** care au forme de număr (plasate, de cele mai multe ori, înaintea substantivelor, dacă le însoțesc) și **dintîi** (invariabil).

N 3 🖐️ **59.** Citiți îmbinările. Acordați, în gen și număr, numerele ordinale cu substantivele date:

prima stradă – . . . străzi;
întîia zi – . . . zile;
. . . cauză – primele cauze;
. . . ghiocel – întîii ghiocoi;
primii muguri – . . . mugur;
cea dintîi școlăriță – cele . . . școlărițe;
ultimul cocor – . . . cocori;
. . . pereche – ultimele perechi.

✓ Oral, alcătuiți textul „Prima zăpadă” (6-8 propoziții), în care vor fi prezente numerele cardinale.

N 4 **60.** Citiți. Continuați transformarea numeralelor cardinale în numerale ordinale.

1001 arini – al o mie unulea arin

1001 cetini – a o mie una cetină

1 brad – întâiul, primul brad

1 lălea – . . .

34 de carpeni – . . . .

9 jugaștri – . . .

300 tei – al trei sutele tei

500 zambile – cinci suta zambilă

200 răchite – . . .

✓ Cîți pomi fructiferi aveți în curte? Descrieți pomul preferat (5 propoziții), utilizînd numeralele cardinale, ordinale.

Nota bene! • La transformarea numeralelor cardinale în numerale ordinale, flexiunile **-lea, -a** sînt specifice doar pentru ultimul număr din componența numeralului compus: *al o mie opt sute paisprezecelea miel.*

 61. Citiți textul, înlocuind cifrele arabe cu numeralele ordinale.

Eu sînt elevă în clasa (7). Fratele mai mare învață în clasa (9) și stă în banca (1) din rîndul (2). Sora mai mică este elevă în clasa (1).

N 1 **62.** Citiți enunțurile. Precizați numeralele ordinale și valorile lor morfologice.

1. Și ultima mea rugă-i uitării să mă dai. (M. Eminescu) 2. Spre marea za-

viste a băieților, prima serbare a fost deschisă de Nuța Cărbuș. (I. Druță) 3. Și scurtă vorbă: unde erau trei, eu eram al patrulea. (I. Creangă) 4. Fetița ce venise întâia răzbate iute printre oameni. (I. Druță)

Pic cu pic! Rețineți câteva din cifrele romane: 30-XXX, 40-XL, 50-L, 60-XL, 65-LXV, LXX-70, LXXX-80, XC-90, C-100, CCC-300, CD-400, D-500, DCC-700, M-1000.

✓ Scrieți în dreptul fiecărei cifre romane corespondentul ei cu cifre arabe.

44-XLIV, IX, LVI, CI, MC, MCD, MDC, MDCXI, CDXXXI, DCCCXCIX, DLV, DCLXVI.

✓ Amintiți-vă și scrieți cu cifre romane și arabe numărul încălțăminte și al hainelor pe care le poartă membrii familiei dvs.

N 3 😊 **63.** Faceți portretul verbal al ființei apropiate dumneavoastră (7-8 propoziții). Folosiți și câteva numerale.

N 4 📖 **64.** Formați numerale ordinale de genul masculin și feminin de la:

unu: ora . . . – anul . . .

doi: luna . . . – secolul . . .

trei: cartea . . . – volumul . . .

patru: partea . . . – capitolul . . .

cinci: masa . . . – scaunul . . .

N 1-4 📖 **65. Activitate în grup.** Citiți foarte atent. Observați greșelile de acord din enunțurile de mai jos. Transcrieți-le corect.

1. Ilenuța a terminat clasa întâia. 2. Doi băieți din clasa a întâia au venit cu bunicii la sărbătoarea „Ultimului sunet”.

3. În clasa treia sînt 32 de elevi. 4. Eleva clasei a noulea se pregătește de examen. 5. Cei dintr-al unșpea au organizat un meci de baschet.

N 1-4 📖 **66.** Citiți. Introduceți cuvintele de legătură ce trebuie utilizate pe lângă numerale (prepoziția **de**, conjucția **și**).

1. Am citit 34 pagini. 2. Manualul Limba Moldovenească are 235 pagini. 3. Te-am văzut acum o oră jumătate. 4. Am plătit două grivne 60 copeici. 5. Bunica a cumpărat trei kilograme jumătate de orez.

FUNCTIILE SINTACTICE ALE NUMERALELOR ORDINALE. DECLINAREA ȘI ANALIZA MORFOLOGICĂ/SINTACTICĂ A LOR

Repere teoretice

● Numeralesle ordinale *primul, prima, întâiul, întâia, ultimul, ultima* se declină ca și adjectivele articulate:

Gen. D. întâiului (masc., sing.), întâii (fem., sing.), întâilor (masc., fem., plur.); ultimului (masc., sing.), ultimei (fem., sing.), ultimilor (masc., plur.), ultimelor (fem., plur.).

Excepție face numeralul *întâi* care, plasat după unele substantive, este invariabil: *clasa întâi, anul întâi, a clasei întâi, a anului întâi.*

N 1-2 📖 **67.** Citiți propozițiile. Determinați cazul numeralesle ordinale. Explicați sensul exemplului № 1.

1. Mama-i unica pe lume, /Mama-i prima noastră școală. (P. Zadnipru) 2. Puii de rîndunică săgetase seninul sub impresia întâilor probe de aripă. (V. Beșleagă) 3. În mijlocul primului sat, prin care avea să treacă, tata se oprește prins în mrejele unei melodii. (I. Druță) 4. Celui de al treilea salvator i s-a adus mulțumiri.

N 3-4 😊 **68.** Citiți cu atenție! Examinați declinarea numeralesle ordinale *al doilea, a doua* plasate înaintea și în urma substantivelor, apoi răspundeți la întrebarea: „Cum se declină numeralesle ordinale aflate în diverse poziții față de substantiv?”

N. A.	congresul al doilea, spartachiada a doua
G. D.	(a, al, ai, ale) congresului al doilea, spartachiadei a doua
N. A.	cel de al doilea congres, cea de a doua spartachiadă
G. D.	(a, al, ai, ale) celui de al doilea congres, celei de a doua spartachiadă

 69. Citiți exemplele. Apreciați poziția numeralelor ordinale față de substantiv, genul, numărul, cazul lor.

1. Prefer să fiu primul aici decît al doilea la Roma. (Cezar)x 2. Acel al doilea vad l-am trecut cu o nepăsare eroică, fiindcă acum ne deprinsesem cu primejdiile. (V. Alecsandri) 3. Undeva pe aproape izbucnește un tril de ciocîrlie, apoi al doilea tril, al treilea. (V. Beșleagă) 4. Și cea dintîi școlăriță a fost însăși Smărăndița popii... (I. Creangă)

 70. Activitate în grup. Avînd valoare adjectivală și substantivală, funcția sintactică a numeralelor ordinale depinde de poziția acestora în propoziție. În baza exemplelor propuse, identificați funcțiile sintactice ale acestor numerele.

1. Trofeul a fost al clasei a șaptea. 2. Al doilea fecior a venit mai dimineață. 3. În lista elevilor din catalog, eu sînt a patra. 4. Fetița o ascunde pe a doua (scrisoarea) lîngă prima, dar nu se mișcă din loc. (I. Druță)

 71. Atestați numeralele ordinale și analizați-le după algoritmul:

- categoria numeralului;

- simplu/compus;
  - formele de gen, număr, caz;
  - poziția adjectivală / substantivală;
  - funcția sintactică.
- ✓ Oral, explicați cum s-au format numeralele ordinale.

Model de analiză scrisă

Cînd doi se ceartă, al treilea cîștigă.

Al treilea – *num. ordin., simplu, masc., sing., c.N., poz., subst., subiect.*

1. Eu locuiesc la etajul al nouălea. 2. În timpul examenului oral la literatura moldovenească am răspuns la subiectele biletului al douăzeci și optulea. 3. Cea de-a cincea surioară a rămas mult în urma noastră. 4. Vîntul umblă prin cîmpie culegînd ultimele frunze din copaci.

✓ Scrieți patru idei pe care le aveți în legătură cu subiectul „De ce trebuie ocrotită natura?”

😊 **72.** Alegeți varianta corectă.

A cincea/a cincea/a cincia; al zecilea/al zecelea; al nouăzeci și noulea/al nouăzeci și nouălea; al o mie șapte sute optălea /al o mie șapte sute optulea.

73. a) Cercetați cu atenție tabelul „Situția de comunicare”. Numiți părțile ei componente.

Cine?	Cui?	Ce?	Unde?	Cînd?	Din ce cauză?	Cu ce scop?
(Eu – cel care vorbește)	(Ție – celui care ascultă)	Comunicare (sens, conținut, formă)	Aici, acolo (locul desfășurării acțiunii)	Acum (timpul desfășurării acțiunii)	Motiv, pricină, cauză	Scop
Interlocutor, partener, convorbitor		Circumstanțe externe			Circumstanțe interne	

☺ **b)** Citiți cu atenție textul.

Demult așteaptă bunelul să înflorească lămîiul, căci a fost sădit încă pe vremea cînd mama lui Stas era o fetișcană.

În sfîrșit, a înflorit. Din păcate, a apărut doar o floare albă și gingașă. Și această floare s-a scuturat chiar în ziua, cînd asupra orașelului au căzut primele bombe negre, aruncate de fasciști. Rodul însă a rămas. Creștea încet-încet, apoi s-a transformat într-o lămîie de mărimea unei nuci.

Cînd această nucă a început să aurească, bunelul l-a prevenit pe Stas:

– Nu cumva să te atingi de lămîie. Las-o să se coacă. Atunci va cădea singură.

– Bine, dar din adevărații lămîi, i-a răspuns Stas, lămîile se rup.

– Da, din cei adevărați, dar acesta nu e unul adevărat. El e miraculos.

Stas a zîmbit – el știa că nu există pomi miraculoși.

– Eu, cînd eram de vîrsta ta, a spus supărat bunelul, niciodată nu rîdeam de povești. Eu le iubeam. De aceea am ajuns la optzeci de ani și mai sînt în stare să-mi cîștig bucățica de pîine.

– Prin ce este el fermecat? a întreat Stas.

– Dacă-l atinge o mîină rea, el se usucă, lămîia se zbicește, iar sucul ei devine otravă, venin.

– Da dacă-l atinge una bună? întreată Stas.

– Atunci se va vedea, a răspuns evaziv bunelul. Nu-ți spun. Nu trebuia să rîzi.

VOCABULAR

evaziv	– șovăitor.
a se zbici	– a se usca; a se încreți.
miraculos	– fantastic, uimitor.
circumstanță	– împrejurare, situație.

☺ c) Efectuați următoarele sarcini:

✓ Numiți interlocutorii.

✓ Restabiliți și descrieți circumstanțele interne, care l-au determinat pe bunel să i se adreseze lui Stas.

✓ Faceți o analiză profundă a situației de comunicare, prezentată în text, răspunzînd la întrebările tabelului: **cine? cui? ce? unde? cînd? din ce cauză? cu ce scop?**

 74. Citiți textul. Determinați felul numeralelor pe care le veți descoperi în text.

**Interesant
și util!**

Al șaptelea cer

Se zice și „al nouălea”, iar V. Alecsandri ajunge chiar la al nouăsprezecelea („visul m-a ridicat în al nouăsprezecelea cer”). Expresia e bazată pe credința celor vechi, că cerul ar fi alcătuit din mai multe bolte (de aici pluralul: ceruri). Filozoful Aristotel, care își imagina că cerurile sînt de cristal, susținea existența a opt ceruri. Alții au fost mai generoși (de pildă, în sec. al XIII-lea, regele Alfons al X-lea al Castiliei, care se ocupa de astronomie, demonstra că sînt...127!). Mulți erau mai zgîrciți: teologul Tomasso d’Aquino, care a trăit în același secol, susține existența a șapte ceruri; poetul Dante a descris nouă). Și fiindcă, odată cu stabilirea numărului de ceruri, se stabilea și o ierarhie între ele, rezervîndu-se cele de mai sus „preaferiților”, se înțelege că a spune „sînt în al șaptelea cer” sau „mă simt în al nouălea cer” înseamnă a te socoti în starea cea mai fericită, în culmea desfătării și a bucuriei!

✓ Alcătuiți, oral, propoziții cu fiecare din tipurile **Articolului**.

😊 **75.** Vă aflați în fața casei de bilete a Teatrului de Operă și Balet din Odesa. Improvizați în scris un dialog dintre dvs. și vînzătoarea de bilete. Discuțînd, folosiți și îmbinările:

doresc un bilet pentru baletul „Spartac” din 12 ianuarie;

îmi pare rău, vă pot propune bilet doar pe rîndul 27, locul 218;

spectacolul se va repeta în ziua de 16 ianuarie;

avem bilete pentru ora 13;

curierul teatrului vă va aduce biletul acasă la ora 9;

locuiesc pe bulevardul „T. Șevcenko”, casa № 4, apartamentul 15.

✓ Împreună cu colegul de bancă, prezentați dialogul clasei.

✓ Determinați felul numeralelor pe care le veți folosi în replici.

Scrieți-le cu litere.

76. Realizați o compunere narativă în care veți introduce și descrierea exteriorului eroului. Urmează, drept exemplu, portretul fizic al unui erou literar:

Victor era un tînăr de o statură înaltă, cu fața palidă, supță, din care, strălucind ca de febră, priveau neliniștiți ochii lui mari, albaștri. Capul, cu cîrlionți negri căzînd în neorînduială pe frunte, era mai totdeauna descoperit. Cazaca,

strînsă la mijlocul taliei cu un șnur și descheiată la nasturii de sus ai gulerășului, îi lăsa slobod gîtul. Umbla în niște pantofi scîlțiați, întregind toată ținuta lui de om căruia nu-i pasă de înfățișarea sa...

(S. Șleahu)

VOCABULAR

- cazacă** – bluză încheiată într-o parte cu mîneci
– lungi și largi, închisă la gît și
– lungă pînă mai jos de talie
- a întregi** – a completa.
- ținută** – comportare.
- a scîlcia** – a deforma, a se strîmba.

NUMERALUL NEHOTĂRÎT

Repere teoretice

- Numeralul care arată cantități neprecise de obiecte se numește nehotărît.

El răspunde la întrebările: **cît? cîtă? cîți? cîte?**

- Numeralesle nehotărîte alcătuiesc un grup restrîns de cuvinte cu rădăcini diferite, de aceea, după structură, ele sînt **simple** (*atît*) și **compuse** (*oricîte*).

- Numeralesle nehotărîte se acordă în gen, număr, caz cu substantivele pe care le determină și îndeplinesc funcțiile sintactice de:
- *atribut* (puțină lume);
- *parte componentă a predicatului nominal* (cîștigători sînt mulți).

Exersați!

 77. Determinați care din numeralesle nehotărîte sînt simple și care compuse. Explicați cum ați precizat.

Atît, puține, mult, cîteva, oricîte, toate, tot, cîteva.

 78. Citiți enunțurile. Identificați numeralesle nehotărîte; indicați substantivul determinat, genul, numărul, cazul lor. Traduceți enunțurile în limba ucraineană.

1. În grădina mea cresc multe flori.

2. Toată lumea a ieșit la demonstrație.

3. Am întîlnit cîteva colege la concert.

4. Domnița avea să le spună copiilor multe lucruri.

✓ Comparați propozițiile din ex. № 79 cu traducerea lor în limba ucraineană. Ce parte de vorbire reprezintă, în limba ucraineană, numeralesle nehotărîte traduse? De cîte feluri sînt numeralesle în limba ucraineană?

Spre deosebire de limba ucraineană, în limba moldovenească numeralele sînt de 8 feluri, printre care și numeralele nehotărîte, care alcătuiesc un număr restrîns de cuvinte.

N 1 **79.** Citiți propozițiile. Oral traduceți-le în limba ucraineană. Selectați numeralele nehotărîte și încadrați-le în schema:

numerale nehotărîte	Partea de vorbire pe care o reprezintă în limba ucraineană

1. Peste cîteva minute ostașii s-au pornit mai departe. (A. Lupan) 2. Așa eram eu și așa cred că au fost toți copiii. (I. Creangă) 3. Pe la amiază am făcut popas la mijlocul pădurii unde se găseau cîteva copaci. (V. Roșca) 4. Macii i-au înăbușit toate drumurile. (I. Druță) 5. De ziua nașterii i-au dăruit Steluței multe flori.

N 1 **80.** Deosebiți numeralele nehotărîte simple de cele compuse. Explicați cum s-au format cele compuse.

1. Cîteva ciutureni și-au ridicat frunțile, cîteva priviri buimăcite au prins a pipăi un ostaș în manta lungă. (I. Druță) 2. Oricîtei prieteni ar avea omul, unul trebuie să-i fie cel mai aproape. (G. Madan) 3. Colo-n palate de mărgean/ Ti-oi duce veacuri multe / Și toată lumea-n ocean /De tine o s-asculte. (M. Eminescu)

N 2 **81.** Observați cum se declină numeralele nehotărîte.

N. A.	cîteva crizanteme
G. D. (a, al, ai, ale)	cîtorva crizanteme

✓ Declinați îmbinările ce conțin numerale nehotărâte:
toți crinii, toate garoafele, mulți elevi, multe mame.

N 3 🖱️ **82.** Citiți proverbele. Plasați în locul punctelor numerale nehotărâte.

1. Omățul oprit iarna dă . . . snopi vara. 2. După război . . . eroi s-arată. 3. Munca și răbdarea sînt cheia . . . succeselor. 4. Timpul este leacul . . . bolilor.

N 4 🖱️ **83.** Numerele cardinale pot exprima aproximația numerică. Determinați numerale cardinale care redau o cantitate neprecisă de obiecte.

1. Se ridică soarele sus, așteaptă mult și bine pînă vin două-trei rîndurile la fîntînă să-și potolească setea. (I. Druță)

2. Mii pustiuri scînteiază sub lumina ta fecioară. (M. Eminescu)

3. Colo-n Plevna și-n redute/Stau păgînii mii și sute. (V. Alecsandri)

4. Mă înfrățit-am cu zeci și zeci de neamuri pe pămînt.

✓ Găsiți sinonime pentru cuvîntul **redută**.

✓ Analizați morfologic cuvîntul **albine**.

🖱️ **84.** În limba moldovenească pot fi găsite și alte mijloace (cuvinte, expresii) ce pot exprima cantitatea neprecisă de obiecte. Iată cîteva din ele:

oleacă, destul, mulțime, duium, nițel, țîră, cîtă frunză și iarבă, cîte-n lună și în stele, cît nisip în mare.

✓ Alcătuiți trei propoziții cu una din unitățile propuse.

✓ Scrieți cuvintele sinonime pentru expresiile de mai sus.

N 1-4 **85.** Citiți în gând. Precizați îmbinările ce exprimă aproximația numerică și numeralele nehotărâte.

1. Ies la răscruce pe potici / Voinici viteji vreo cinci. (Folclor) 2. Vreo două sute de nuntași stau înghesuiți într-o ogradă, câțiva lăutari tineri zguduie pământul cu voia lor bună. Apoi vine unul cu un mănunchi de ogrinji și se încinge o sîrbă. Se prind de umeri vreo șase bărbați, câteva femei. (I. Druță)

 86. Selectați numeralele nehotărâte și analizați-le după algoritmul:

- ✓ categoria numeralului;
- ✓ simplu/compus;
- ✓ forme de număr, gen, caz;
- ✓ funcția sintactică.

1. . . . după multă trudă și mult amar de cale, odată cu amurgul, ajunge într-o vale. (V. Alecsandri) 2. Multă grijă sfântă pentru oameni în lăcașul inimii ți-a mas? (P. Zadnipro) 3. Prietene, tu spune-le tuturor fraților mei că nu mi-am călcat jurământul. (L. Deleanu) 4. Peste câțiva ani, fișia lui de lîngă sat s-a pomenit strîmtorată . . . (I. Druță)

 87. Citiți textul; expuneți-l rezumativ, păstrînd termenii evidențiați.

Părintele avea vreo opt hectare, toate la marginea satului, iar bucățica de pământ a lui Onache îi despica moșia în două. Preotul îi plătea destul de mult pentru pământ și Onache, ca să scape de ispită, a venit într-o toamnă și a sădit vreo zece cireșari de-a lungul celor două haturi.

Vreo patru-cinci ani de zile toate erau bune, dar la prima

roadă preotul a prins a se plînge prin sat că Onache vine și culege roada de pe copacii puși pe hat.

S-au dus la judecată ... *Unsprezece* luni și ceva pe an dreptatea era de partea lui Onache. *Numai două* săptămîni pe an judecata era de partea părintelui, dar se întîmplau cele două săptămîni cînd se coceau cireșele. (I. Druță)

 88. Citiți informația. Determinați stilul textului.

Pic cu pic! Cuvîntul *milion* a apărut în Italia în sec. XIV și însemna la început 10 butoaie de aur.
Pînă la împrumutul numeralelor *milion* și *miliard*, cantitățile numerice, care întreceau posibilitatea de numărare, în limba moldovenească erau redată prin alte mijloace: pentru 10 000 se folosea substantivul *întuneric*, iar pentru 100 000 se folosea expresia *întuneric de întuneric*.

N 1-4 😊 89. Să discutăm.

Ce fel de oameni vă plac în deosebi? Firește că cei ce se disting prin eroism, îndrăzneală, bărbăție și simțul datoriei. Vă plac întotdeauna oamenii buni, cu suflet delicat, cinștiți. Am enumerat doar cîteva din trăsăturile ce formează caracterul unui om. Caracterul oamenilor iese la iveală în faptele și conduita lor, în atitudinea față de viață și față de cei din jurul lor, în felul cum muncesc și învață, cum se poartă în vreo împrejurare sau alta. Omul curajos nu se

teme de incendiu și se avîntă într-o casă aprinsă, ca să-i salveze pe oamenii săi. Un om dîrz va obține întotdeauna tot ce năzuiește. Cel cinstit nu minte niciodată.

Atunci cînd vă alegeți prietenii, nu vă îndoiiți, luați în considerație și trăsăturile de caracter enumerate mai sus.

Un mijloc de a-ți păstra prietenii este să nu-i trădezi. Fără îndoială, aveți un prieten/prietenă. L-ați trădat/ați trădat-o vreodată? Nu vă grăbiți cu răspunsul și nici nu vă rușinați să recunoașteți. Adevărul e mai dulce decît orice minciună.

✓ Caracterizați-vă prietenul/prietena. Din șirul adjectivelor, alegeți pe cele ce pot fi atribuite și celui pe care-l considerați prieten:

foarte simpatic; nemaipomenit de original; mai puțin atrăgător; mai cuminte; mai puțin reținut, prea distrat; cel mai iscusit; tot atît de ingenios; din cale afară de obraznic; cea mai pricepută; extrem de importantă.

✓ Determinați gradele de comparație ale adjectivelor.

✓ Să presupunem că cel mai interesant om pe care l-ați întâlnit v-a devenit și un prieten bun. Propuneți un test cu ajutorul căruia veți afla ce fel de prieten v-ați ales.

✓ Scrieți perechile de adjective sinonime: *simpatic, liniștit, gingaș, drăguț, enervat, blînd, calm, iritat.*

90. Citiți enunțurile. Răspundeți la întrebări și propuneți începutul următoarelor trei dialoguri. Telefonați prietenei ce s-a întors recent de peste hotare.

1. Ridică receptorul prietena. Cu ce scop îi telefonați? Cum vă veți adresa? Este neapărat nevoie să vă numiți? Despre ce puteți discuta, ce i-ați propune?

2. La telefon este sora ei mai mare. Cum vă veți adresa? O anunțați cine o telefonează? Despre ce/cine aveți s-o întrebați? Recunoașteți de ce ați telefonat?

3. Mama este acasă și ridică receptorul. Este corect să vă adresați dumneaei în același mod cum v-ați adresat celor doi? Cum veți saluta-o? Este obligatoriu să vă numiți? Cum vă exprimați dorința pe care o aveți?

☺ **91.** Alcătuiți un dialog în baza situațiilor propuse de ex. №90. Folosiți diferite numerale.

NUMERALUL ADVERBIAL

Repere teoretice

● Numeralul care arată de câte ori se repetă o acțiune sau ordinea repetării unei acțiuni se numește adverbial:

El răspunde la întrebările: **de câte ori?** a **câta oară?**

Din marea sa iubire față de fecior, mama părea de două ori și de zece ori mai fericită!

● Numeralul adverbial se formează de la numeralul cardinal, precedat de prepoziția **de** și substantivul **ori**: *Ne-am întâlnit de două ori* sau din numeralul ordinal (forma de feminin) și substantivul **oară**: *Ne-am întâlnit a doua oară*.

● Forma primului termen al seriei numeralului adverbial este **o dată**, format de la numeralul cardinal **o** și substantivul *dată*.

Exersați!

 92. Citiți enunțurile. Identificați numerele adverbiale.

1. De zece ori măsoară și o dată taie. (Folclor)
2. Viteazul moare o singură dată, fricosul de o mie de ori. (Folclor)
3. După câteva sute de metri, trenul se oprește a doua oară, acum în dreptul peronului. (I. Druță)
4. A bătut de două ori privighetoarea în frasinul bătrîn; cînd a cîntat privighetoarea, a răspuns de trei ori buraticul. (M. Sadoveanu)

N 1 93. Observați ce parte de vorbire determină numerele adverbiale.

1. Diametrul Soarelui e de o sută nouă ori mai mare decît cel al Pămîntului. 2. Volumul Soarelui îl întrece pe al Pămîntului de un milion și trei sute de mii de ori. 3. Glas de goarnă răzbătu deodată în curtea unității și, asurzit, plan-tonul strigă: „Deșteptarea!” – o dată, de două ori, de trei ori. (D. Matcovschi)

VOCABULAR

planton | – ostaș ce-și face serviciul de pază
într-un sector limitat al cazărmii.

N 2 😊 **94.** Sînteți martorul unui dialog între 2 elevi. La încheie-rea discuției lor rezumați esența ei și notați concluziile, pe care le-ați făcut, despre felul în care au vorbit persoanele implicate în discuție.

N 4 **95.** Formați numerale adverbiale de la cele cardinale și îm-binați-le cu verbe la infinitiv.

Model: *a cînta de patru ori.*

1, 3, **11**, **25**, 39, **89**, 102.

✓ Construiți propoziții cu numeralele evidențiate.

N 3 😊 **96.** De la numeralele cardinale date, formați numerale ordinale și adverbiale după modelul dat: *trei – al treilea /a treia; de trei ori, a treia oară.*

6, 25, 97, 138.

N 4 🙌 **97.** Formați numerale adverbiale, repartizîndu-le în două coloane:

a) cele ce arată de cîte ori se repetă o acțiune:	b) cele ce arată ordinea creșterii numerice a acțiunii:
--	--

o (una) – o dată	întîi (prima) – întîia oară
două – de două ori	(dată)
trei – . . .	a doua – a doua oară
patru –	a treia – . . . .
zece	a patra – . . . .
	a zecea – . . . .

✓ Potrivii contexte pentru patru numerale. Analizați sintactic propozițiile alcătuite.

N 1-4 **98.** Citiți corect, cu voce numeralele. Distribuți numeralele adverbiale în două coloane: 1) cele care arată de câte ori se repetă acțiunea; 2) cele ce arată ordinea creșterii numerice a acțiunii.

De 10 ori, a 6 oară, a 12 oară, de 16 ori, de 26 de ori, a 28 oară, de 38 de ori, a 38 oară, de o sută zece ori, a o sută una oară.

 99. Citiți informația. Spuneți cum numesc lunile ianuarie, februarie locuitorii satului, orașului natal.

Pic cu pic! Poporul nostru a numit cele 12 luni ale anului conform unor observații făcute de el pe parcursul veacurilor: *ianuarie* – gerar (ghenar), *februarie* – faur, *martie* – mărtișor, *aprilie* – prier, *mai* – florar, *iunie* – cireșar, *iulie* – cuptor, *august* – gustar, *septembrie* – răpciune, *octombrie* – brumărel, *noiembrie* – brumar, *decembrie* – îndrea.

✓ Analizați morfologic numeralul din text.

100. Numai ce ați aflat cum au numit moldovenii, în trecut, lunile anului. Consultați literatură suplimentară și aflați: a) de ce leau numit așa; b) de ce actualmente lunile se numesc altfel?

101. Indicați forma corectă a următoarelor numerele:
șaptesprezece/șaptisprezece; optîsprezece/optsprezece;
șasezeci/șaizeci; al optălea/al optulea; al noulea/al nouă-
lea; al zecilea/al zecelea; al o sutelea/al o sutălea; al o mi-
ilea/al o mielea.

Nota bene!

- Numeralul adverbial **o dată** este omonim cu adverbul **odată**. Numeralul **o dată** arată cantitatea și răspunde la întrebarea **de câte ori?**, pe când adverbul **odată** – la întrebările **cînd?**, **cum?**
- Spre deosebire de adverb, numeralul **o dată** se scrie separat (două cuvinte).
- Cît privește substantivul **o dată** (*o dată importantă*), el se deosebește prin faptul că denumește un obiect și răspunde la întrebarea: **ce?**

N 1-2

102. Identificați, în enunțurile propuse, cînd **o dată/odată** este numeral adverbial și cînd – adverb.

Amintiți-vă cuvintele cu ajutorul cărora poate fi evidențiat numeralul cardinal **o** de articolul substantival **o**.

1. Omul poate greși (o dată/odată), de două ori, însă n-are dreptul să greșească la infinit. 2. Am uitat tot ce-am învățat (o dată/odată) și am luat-o de la început. 3. Păsările călătoare trec deasupra satului nostru numai primăvara, (o dată/odată) pe an.

4. Fiul craiului încalecă și atunci calul (o dată/odată) zboară cu dînsul pînă la nori și apoi se lasă ca o săgeată, și după aceea mai zboară (o dată/odată) pînă la lună. (I. Creangă)

✓ Explicați argumentat de ce omul nu poate să greșescă la infinit?

N 3-4 📖 **103.** Citiți și argumentați. **O dată** sau **odată**?

1. Lui Tudorache i s-a părut că a încurcat poezia, dar nu s-a încurcat nici . . . (I. Druță) 2. Cînd a crescut geana de foc a răsăritului, Steaua Ciobanului a mai filfiit . . . ca o năframă, apoi s-a stins. (M. Sadoveanu) 3. Peste noapte gerul se mai întoarse . . . înapoi. (I. Druță)

Nota bene!

- Ați aflat, din exemplele propuse, că numeralul adverbial detremină, de obicei, verbul.
- Numeralul adverbial îndeplinește funcția sintactică de *complement circumstanțial*.

104. Identificați numerele adverbiale și determinați funcția sintactică pe care o au.

1. Înțeleptul învîrtește de șapte ori limba în gură înainte de a vorbi. 2. Omul are două urechi și o limbă; de două ori mai mult să auzim decît să vorbim. 3. Mai bine să întreb de două ori decît să rătăcești o dată.

✓😊 Comentați (7-8 propoziții) sensul proverbului: „O nucă nu sună singură în sac.”

105. Citire în gând. Citiți cu atenție textul. Dacă ați reușit să-l citiți într-o minută și 15 sec., ați acumulat 12 puncte.

În zbuciumatul și tumultuosul nostru secol, când luna nu mai e tainicul astru de altădată, iar inima omenească a fost altoită ca un butaș de viță de vie, este greu s-afirmi ceva prea categoric.

Omul e născut pentru a le cunoaște pe toate. Pentru a rămîne om de omenie și la greu, și la ușor.

Fericire? Cum o vedem noi? Frumoasă, înălțătoare, trainică și de neuitat. Toate acestea constituie răspunsul, care urmează întotdeauna după discretul, tainicul semn de întrebare.

Marea și sfînta dragoste de glie, înrudirea cu ea am simțit-o pe cînd eram copilă. Și n-o pot uita nicicînd. Întotdeauna mă simt fericită gîndindu-mă la ea.

Fiecare din noi dorește sî fie fericit. Numai cum e la față ea, fericirea asta? Din cei alcătuită, cum s-o găsești?

„Acel care nu are nici un prieten, trăiește degeaba”, ne spune Democrit. Cu cît omul se află mai mult printre prieteni, cu atît este mai fericit.

„Omul posedă o veșnică și sublimă necesitate de a iubi!” Aceasta o spunea ilustrul scriitor francez Anatol Frans. Prietenia este piatra de încercare a viitoareii dragos-

te, care nu poate apare la comandă. Cu dragostea nu se glumește... Dar, într-o discuție despre dragoste, zîmbetul luminează anumite situații: zîmbetul senin e tot un argument serios pentru sentimentul înnobilitor – Fericirea! Deci ești fericit!

Și, în fine, împlinirea tuturor viselor, speranțelor, alegerea unei profesii pe plac cărei a să i te dăruie din plin, răzbaterile peste tot te fac să fii fericit.

Cum privim fericirea? Cu ochi limpezi, cristalini, cu freamăt în suflet, cu speranță.

Ce înseamnă să fii fericit? Un discret, tainic semn de întrebare. Dar mai spune un dicton; pentru fericire trebuie să lupți!

(Din compunerea unei eleve)

 ✓ Răspundeți printr-un raționament ce înseamnă, după dumneavoastră, să fii fericit?

VOCABULAR

discret	– rezervat, reținut.
dicton	– maximă, aforism.
sublim	– minunat, superb.
tumultuos	– năvalnic, impetuos.
a afirma	– a susține, a declara.
categoric	– ferm, decis, hotărît.
a înnobila	– a perfecționa, a îmbunătăți

 106. Completați enunțurile prin numerale potrivite în funcțiile cerute.

1. Ca să mă întâlnesc cu el, am fost nevoit să mă duc . . .

(*numeral adverbial, complement circumstanțial*). 2. Participarea mea la concursul „Talentele tale, Ucraina!” este . . . (*numeral ordinal, nume predicativ*) din viață. 3. Fratele meu este elev în clasa . . . (*numeral ordinal, atribut*). 4. Elena Petrovna este . . . (*numeral ordinal*) mea învățătoare.

NUMERALUL COLECTIV

Repere teoretice

- Numeralul care exprimă gruparea obiectelor într-o colectivitate se numește **colectiv**.
- Numerele colective sînt **amîndoi, amîndouă** cu sinonimele *ambii, ambele*.
- Numeralesle colective de la **trei** pînă la **zece** se formează de la rădăcina numeralelor cardinale precedate de *tus* – sau *cîteși*–: **tustrei/tustrele, cîteși patru, tusnouă, cîteșinouă**.
- De la *zece* la infinit, pentru a exprima valoarea colectivă, se folosește gruparea formată din *toți/toate* și numeralul cardinal: *toți zece, toate treizeci și nouă*.